

Motion till riksdagen

1989/90:Jo711

av Kurt Ove Johansson och Axel Andersson

(båda s)

Vargstammen i Sverige

Intresset för naturskydd har under årens lopp ökat starkt i Sverige. I dag har detta intresse, som också omfattar djuren, även de starkt hotade stora rovdjuren, en mycket bred folklig förankring. Detta gäller dock, egendomligt nog, inte i lika hög grad vargen.

Förklaringen till vargmotståndet är mångfasetterat. En förklaring är naturligtvis alla de hisnande historier som i generationer berättats om där vargar utfört bestialiska dåd mot människor. Andra är att vargar, vilket är ett obestridligt faktum, har åstadkommit skada bland tamboskap och i rennärningen. Det sätt på vilket vargen ofta framställs i litteraturen och i sagor har givetvis också bidragit till att det hos barn mycket tidigt grundläggs en rädsla för vargen.

Våra inhemska växt- och djurarter har naturligtvis som vi människor en rätt att finnas och leva här. Vargen är, för att nämna ett enda exempel, en art med hemortsrätt i Norden lika gammal som människans. Eftersom människan utgör vargarnas enda verkliga hot att överleva som art måste det vara vår plikt att ge dem goda livsbetingelser. De inhemska växt- och djurarterna utgör en viktig del av vårt arv.

Rätten till överlevnad som art gäller således också vargen. Den är fridlyst i Sverige sedan 1965. Sverige har antagit och skrivit under den s.k. Bernkonventionen. Konventionen förpliktigar Sverige att bevara växt- och djurarter i deras naturliga miljöer. Vargen tillhör konventionens förteckning över särskilt strängt skyddade arter.

Den politiska viljan att skydda vargen är som framgått mycket klart uttalad. Därmed torde allt vara gott och väl, men så är det ändå inte. Händelser i Sverige under 80-talet, då förekomst av varg gjorde sig märkbara, talar för motsatsen.

Trots beslut om fridlysning, antagande av Bernkonventionen och en uttalad politisk vilja att skydda särskilt hotade djurarter så visade det sig att vargens rättsliga ställning var mycket svag. Undantagen från fredning var många. Polismyndighet och länsstyrelse kunde i vissa situationer avliva respektive ge tillstånd för jakt på varg. Genom förändringar i lagstiftningen ligger fr. o. m. 1988 denna rätt hos naturvårdsverket. Det är en klar förbättring men inte tillräckligt för att leva upp till vad som föreskrivs i Bernkonventionen.

Vargen i Skandinavien måste få ett väsentligt starkare skydd i lagen än den

f.n. har. Med tanke på vargens situation i vår del av Europa är det i högsta grad motiverat att den sätts i en särställning i förhållande till andra arter av stora rovdjur.

Svensk jaktlagstiftning särbehandlar inte varg. Vargen behandlas som björn, lo och järv. En sådan behandling är naturligtvis motiverad om en vargstam utvecklats så att den är till synnerligt stort obehag för befolkningen, såsom det stadgas i 27 § jaktförordningen. Något sådant problem föreligger emellertid inte i dag. Knappast heller när det gäller björn, lo och järv. 27 § jaktförordningen bör därför utformas så att den bringas i överensstämmelse med Bernkonventionen.

Bernkonventionen är mycket klar när det gäller "strictly protected species", till vilken vargen i Sverige hör. Här gäller att alla former av avsiktligt dödande är förbjudet. Undantag kan göras bl.a. för att hindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske, vatten samt annan egendom. Men för att undantag skall kunna göras krävs dock bl.a. att undantaget inte får påverka populationens möjlighet att överleva. Det bör understrykas att de svenska vargarnas möjligheter att överleva som population i hög grad äventyras redan om ett enstaka djur får jagas och dödas.

Slutsatsen blir här att tillstånd till jakt på varg inte kan övervägas förrän det finns en livskraftig svensk vargpopulation. I vart fall måste det föreligga utomordentligt starka skäl.

Enligt vår uppfattning är det direkt olämpligt att tillämpa 28 jaktförordningen på varg. Detsamma kan sägas gälla även för lo och järv. Det ger skrupelfria människor, under vissa omständigheter, möjlighet att handla stick i stäv mot Bernkonventionens intentioner. T.o.m. landets sista varg kan helt lagligt skjutas med stöd av denna paragraf. Vi anser därför att arten varg bör tas bort i 28 § jaktförordningen.

För att undanröja alla missförstånd bör det slås fast att det inte finns någon som seriöst förespråkar en stor och okontrollerad vargstam i vårt land. Tanken som fanns i början av 70-talet att förse Sverige med en vargstam genom att sätta ut djur från djurparker har sedan länge övergivits och inte heller skett i Sverige. Vad det är fråga om är således att skapa goda betingelser för de djur som på ett naturligt sätt stationerar sig här så att de kan utvecklas till en acceptabel och livskraftig stam.

Skall detta lyckas räcker det inte enbart med lagstiftning. Man måste vara medveten om att det i det långa loppet inte går att bevara en vargstam i Sverige mot ortsbefolkningens intresse. De myndigheter som har ansvaret för att en livskraftig svensk vargstam skall utvecklas måste därför ges de resurser som behövs för att kunna vinna över folkflertalet i berörda områden på sin sida. Det måste till en adekvat information där man inte får undanhålla förekomsten av motverkande intressen. För det krävs ett långsiktigt och tålmodigt politiskt arbete på många plan. Det är t.ex. utomordentligt viktigt att klarlägga ortsbefolkningens attityder och vad som måste göras för att vargen skall accepteras.

Det finns naturligtvis ekonomiska problem förknippade med en acceptabel och livskraftig svensk vargstam. Men det är inte större än att Sverige, som ett av världens rikaste länder, med lätthet borde kunna bära dessa kostnader. En vital vargstam, även om den är måttlig, kommer givetvis att riva

också tamdjur. Det är ofrånkomligt. Självklart måste ersättning, som hittills, utgå ur allmänna medel för tamdjur som rivs.

Mycket kan dock göras för att förhindra vargangrepp på tamboskap. Med ökad och god kännedom om vargens vanor borde förlusterna av rivna djur kunna hållas nere på en tolerabel nivå. Många experter på varg är övertygade om att detta är helt möjligt. Det finns i dag tillgång till olika typer av stängsel, bl.a. elstängsel, som är både billiga och lättmonterade. Vargstängslet vid Magnslidberget är kanske det mest kända. Den stängseltyp som används där kallas Insultimber och har med framgång använts utomlands mot bl.a. elefant och tiger. Staten borde genom naturvårdsverket bidra med medel för att genomföra försök med stängsel för att skydda tamboskap i områden med varg. Sådana åtgärder skulle aktivt bidra till att öka Ortsbefolkningens förståelse för det allmänt nationella intresset att försöka återskapa en vital vargstam i Sverige. De försök med stängsel som hittills gjorts och planerats har i alltför hög grad varit beroende av t.ex. bidrag från Världsnaturfonden. Den medelsram som naturvårdsverket har för dessa ändamål räcker inte på långa vägar till. Dessa pengar skall också användas till insatser för många andra hotade djurarter. Medelsramen för den typ av insatser som här avses måste därför kraftigt höjas.

Som redan framhållits är det ett nationellt intresse att ta tillvara alla de möjligheter som står till buds för att slå vakt om de fåtal vargar som finns i Sverige och ge dem sådana levnadsbetingelser att de kan växa upp till en vital vargstam. Det måste ske på ett kontrollerat sätt, vilket i sin tur förutsätter att naturvårdsverket ges resurser att "följa vargarna i spåren" under stora delar av året. Kostnaderna för detta nödvändiga arbete har i stor utsträckning täckts med bidrag från en enda enskild person. Det har inneburit att ett viktigt led i arbetet att bevara en svensk vargstam inte har kunnat ske fullt ut. Man har tyvärr tvingats avbryta absolut nödvändiga arbetsinsatser när också medlen från den enskilde givaren tagit slut.

Det är högst otillfredsställande att det viktiga och nödvändiga spårningsarbete som måste utföras som ett led i att öka möjligheterna för framväxten av en måttlig vargstam i Sverige skall behöva bedrivas på de premisser som ovan angivits. Vårt land har genom att underteckna Bernkonventionen förbundit sig att slå vakt om vargen i Sverige. Konsekvensen därav måste bli att vi då också anslår de medel till naturvårdsverket som behövs för att genomföra ett nödvändigt spårningsarbete och följa vargarnas rörelsemönster i landet.

Vargens framtid i vår del av världen är inte enbart en svensk angelägenhet. I det långsiktiga perspektivet är problemet mer komplicerat än så. Ytterst så gäller det att ta ansvaret för att bevara vargen i Norden. Sedan början av 80-talet har det utvecklats ett gott samarbete på detta område mellan Norge och Sverige. Detta måste utsträckas till att också gälla Finland. Ett fast organiserat samarbete på det nordiska planet mellan Norge, Finland och Sverige är en viktigt förutsättning för ett framgångsrikt arbete. Den svenska regeringen bör därför snarast ta initiativet till ett vidgat samarbete, som syftar till att få fram ett handlingsprogram för vargens bevarande i Norden.

Som tidigare understrukits skall tillväxten av en svensk vargstam ske kontrollerat. Den bör i första hand få sitt livsrum i skogsområden med hög täthet

av naturliga bytesdjur. Vargen är en del av den svenska naturen. För första gången på 100 år har vi återigen fått ett fåtal vargar i vår natur. Med god hjälp och lite tur finns nu möjligheten till en stam reproducerande vargar i det svenska harrskogslandskapet, där arten hör hemma och där vi bäst kan bevara den. Det är en chans som vi måste ta, men också ett ansvar som vi iklätt oss genom att underteckna Bernkonventionen.

Mot. 1989/90
Jo711

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att arten varg tas bort från 28 § jaktförordningen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av 27 § jaktförordningen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att genom naturvårdsverketstödja projekt som syftar till att återskapa en fast vital vargstam i Sverige.

Stockholm den 16 januari 1990

Kurt Ove Johansson (s)

Axel Andersson (s)